

HJORTSBERGA KYRKA

KYRKAN VID GRAVFÄLTET

På den mäktiga Listerbyåsens krön ligger ett stort gravfält och vittnar om en bygd som redan i förkristen tid nått långt i kolonisation och utveckling. På östslutningen intill gravfältet har sedan platsen medvetet valts för den kristna kyrkan; troligen har den nuvarande byggnaden där under missions-tiden föregåtts av en träkyrka på samma plats, som då räknades till Listerby socken. Något århundrade senare, vid 1200-talets början, tillkom stenkyrkan, och kanske är det nu Hjortsberga socken med annexet Edestad skiljs från moderförsamlingen. Ingenstans i Blekinge känns länkarna till det förgångna mera påtagliga än i Hjortsberga.

KYRKBYGGNADEN

Kyrkans murar är byggda av kluven gråsten, putsade in- och utvändigt. Tegel förekommer bara i senare tillagda eller ändrade partier som sakristian och kärnkyrkans förstörade fönsters omfattningar. Koret är utvändigt rakslutet i öster men har en invändig absid som hänför kyrkan till en ovanlig övergångsform från romansk till gotisk stil och sätter tillkomsttiden till omkring år 1200. Idag är kyrkan tornlös, men såväl en igenmurad genomgångsarkad i västra gaveln som konstaterade grundmurar under markytan på kyrkans västra sida tyder på att ett brett västtorn har funnits och rivits – alternativt planerats och förberetts. Vapenhuset på sydsidan kan vara senmedeltida, medan sakristian tillkom på 1770-talet.

GAMMALT OCH FORNT

Även om Blekinge har sju medeltida kyrkor i behåll och flera av dem i ålder torde överträffa Hjortsberga, är denna kyrka ovanligt rik på kulturhistoriska accenter. Över altaret är ett arkitektoniskt anordnat *antemensale av trä med tre rundbågar, kanelerade pilastrar och tandsnittsfris, daterat till slutet av 1500-talet och mycket sällsynt. I väster under läktaren kan vi se rester av kyrkans äldsta bänkinredning, tillkommen kort efter reformationen och ansedd som en av de äldsta protestantiska i landet. Den övriga bänkinredningen från mitten av 1600-talet har vackert målade gavlar med innehavarnas namn. Lägg märke till att kvinnorna ovanligt nog här satt i söder, männen i norr.

* dekorerad beklädnad av trä eller metall på altarets framsida

PREDIKSTOLEN

kan väl tyckas vara något nummer för stor för denna lilla kyrka men är onekligen ett praktstycke från karolinsk tid. Elegant huggna friskulpturer på bröstningen och skickligt utförda reliefer i fyllningarna som framställer Syndafallet, Syndafloden, Kristi födelse, Korsfästelsen och Himmelsfärden. Den skänktes till kyrkan 1684 av överste Carl Gustaf Skytte, ägaren till det numera Wachtmeisterska godset Johannishus i Hjortsberga, då kallat Skunckenberg. Upphovsman var den skicklige bildhuggaren Åke Truedsson i Jämsjö. Predikstolen har haft tre placeringar: först "framför choret", 1758 flyttad till fönstret på södra väggen och 1838 till nuvarande plats, varvid en uppgång genom muren från sakristian togs upp.

ALTARUPPSATS OCH SKULPTURER

På det murade altaret med dess antemensale står en altaruppsats i barock, skuren och målad av den från södra Småland kände Sven Segerwall 1745. Den ersatte då "en gammal Altertaffle" som omnämns 1665. Ett senmedeltida altarskåp har också funnits; fyra träskulpturer från detta förvaras nu i Blekinge Museum tillsammans med ytterligare sex figurer, deponerade från Hjortsberga kyrka. En av dessa, Helig biskop, står genom ålder och ursprung i en klass för sig. Bilden är skuren vid mitten av 1100-talet och anses ha förbindelse med skulpturskolan vid Chartres-katedralen i Frankrike. Men tyvärr – den och de andra kan inte längre ses i den kyrka de tillhör.

DOPÄNGLAR

Huvudgården i godset Johannishus upptar stor del av Hjortsberga socken, och spåren av familjen Wachtmeisters intresse för sin kyrka är många. Inte bara vilar flera familjemedlemmar i den Wachtmeisterska familjegraven; inne i kyrkan kan vi t ex se fasaden av den orgel, kyrkans första, som grevinnan Agathe Wachtmeister skänkte 1834 tillsammans med en ljuskrona av försilvrad mässing. Grevinnan Carola Wachtmeister lyckades 1930 på auktion ropa in en änglabild i trä, tillhörig kyrkans dopstall från 1763, som omtalats som försvunnen redan 1807. Hon återbördade den till kyrkan, där gruppen sedan dess varit återförenad.

TEXT: Björn O Svensson
FOTO: Franz Feldmanis

ORGELFASADEN

Den orgel som 1834 (enl annan uppgift 1836) skänktes till kyrkan och vars fasad ännu pryder läktaren, var byggd här i Hjortsberga av instrumentmakaren Per Jönsson. Hans son Andreas Jönsson, senare med tillnamnet Åberg, deltog som lärling i detta och andra orgelbyggen och blev senare själv välkänd som mästare till åtminstone sexton kyrkorglar, därav tolv i blekingska kyrkor. Bak fasaden döljer sig idag ett orgelverk av Mårtensson i Lund från 1976.

KORTA FAKTA

Byggnadstid: Omkring 1200

Byggnadsstil: Senromansk

Material: Gråsten, putsat

Arkitekt: -

Orgel: A Mårtensson, Lund, 1976

Klockor: 2 st 1585 o 1599/1782, hänger i klockstapeln

Altartavla: Sven Segerwall 1745

Andra konstföremål: Pietà (Maria med Jesu lik), träskulptur, 1400-talet

Predikstol av Åke Truedsson 1684